

Н. В. Дегтярьова,
кандидат педагогічних наук

Н. В. Шамшина,

С.І. Петренко,

(Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка,
Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ДОРОСЛИХ

Зростаючі можливості мережі Інтернету і розвиток комп'ютерних технологій роблять середовище навчання більш гнучким і технологічним. Кафедра інформатики Сумського державного педагогічного університету щорічно організовує курси для викладачів університету. Метою курсів є підвищення кваліфікації викладачів у сфері впровадження інформаційних технологій (ІТ) в освітній процес через розробку авторських цифрових ресурсів.

Однак педагогічний процес навчання дорослих – складна реальність, яка виражається в тому, що дорослий усвідомлює себе самостійною, самодостатньою особистістю і критично ставиться до будь-яких спроб керувати ним. Мотивація до навчання у дорослих полягає в прагматичному підході – прагнення до невідкладного застосування отриманих знань; прагнення за допомогою навчання вирішити свої життєві проблеми: спілкування за допомогою ІТ, адаптація до мінливих життєвих умов та умов праці в освітньому закладі, підвищення самооцінки. Навчання у групі ускладнюється високою диференціацією стартового рівня підготовки до опанування новітніми інформаційними технологіями, диференціацією за дисциплінами викладання, віком, досвідом використання комп'ютерів, а також ставленням до застосування ІТ у навчальному процесі.

Принципи навчання дорослих мають певні особливості. Це так звані суб'єкт-суб'єктні відносини в педагогічному процесі. Узагальнюючи дані численних досліджень, В. Дресвянніков зазначає, що науковці визначають принципи андрагогіки [1;2]: 1. Принцип пріоритетності самостійного навчання. 2. Принцип спільної діяльності з одногрупниками і викладачем. 3. Принцип використання наявного позитивного життєвого досвіду. 4. Принцип коригування застарілого досвіду й особистісних установок, що перешкоджають освоєнню нових знань. 5. Принцип індивідуального підходу до навчання. 6. Принцип елективного навчання, тобто свободи вибору цілей, змісту, форм, методів, термінів, місця навчання, оцінювання результатів навчання. 7. Принцип рефлексивності, що означає свідоме ставлення до навчання. 8. Принцип затребуваності результатів навчання практичною діяльністю.

Зі свого боку методи навчання дорослих націлені на отримання індивідуальних освітніх результатів, на рефлексивність, комунікативність, інтерактивність.

Педагоги-практики, зокрема А. Борисов, уточнюють техніку проведення занять при роботі з дорослою аудиторією: рівноправність слухачів у групі, можливість обговорювати надану інформацію і ставити під сумнів. Застосовують особистісний підхід, приділяють увагу відповідності навчального матеріалу віку, індивідуальним особливостям, рівню підготовленості у групі [1]. Також наголошується на необхідності створювати атмосферу позитивних емоцій, комфортний темп заняття.

Отже, характерні риси освіти дорослих полягають у тому, що дидактичною метою організації навчальної діяльності є досягнення заздалегідь описаних результатів; навчальна діяльність в межах освітніх технологій варіюється за змістом і часом. Це виражається в тому, що на курсах підвищення кваліфікації після анкетування та співбесіди слухачі виробляють і здійснюють індивідуальну траєкторію навчання самостійно, і, що дуже важливо, відсутнє нав'язане структурування часу та його обмеження. Фіксованим залишається лише один параметр навчального процесу – результат, який збігається з цілями і завданнями навчання.

Розкриваються через змістову лінію курсу як ключові, так і інформатичні компетентності, які є складовою загальних педагогічних компетентностей. Вивчаючи роботу з текстовими даними, презентативною графікою, використання електронних таблиць та хмарних технологій, слухачі отримують відповідний практичний досвід. На курсах надається можливість створити персональне освітньо-комунікаційне середовище, що також сприяє самореалізації педагога у професійній діяльності. Як відмічають Н. Морзе, О. Буйницька підвищення якості освітнього процесу залежить не тільки від науково-дослідницької та викладацької діяльності викладача, а і від його професійного зростання, а саме підвищення кваліфікації, в тому числі і у сфері застосування ІТ [3, 43].

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що інформаційне суспільство ставить вимоги до модернізації підготовки наукових кадрів, і забезпечення гармонійного розвитку особистості студента вимагає від викладача постійного вдосконалення та саморозвитку.

Література

1. Борисов А. Д. Особенности технологий обучения лиц «третьего возраста» информационной грамотности / А. Д. Борисов // Материалы XXVI международной конференции «Применение инновационных технологий в образовании» 24 – 25 июня 2015 г. ИТО – ТРОИЦК - МОСКВА – С. 26-28.

2. Дресвянников В. А. Андрагогика: принципы практического обучения для взрослых [Электронный ресурс] / В. А. Дресвянников. – Элитариум:

Центр дистанційного образования. – Режим доступу : <http://www.elitarium.ru/>.

3. Морзе Н. В. Система рейтингових показників оцінювання діяльності викладачів сучасних університетів / Н. В. Морзе, О. П. Буйницька // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 2 Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. - № 19 (26). – С. 34-43.

С. С. Ізбаш,

кандидат педагогічних наук, доцент

(Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Україна)

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАВЧАТИСЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ У МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ АНДРАГОГІКИ

Новий тип економічного розвитку, що поширюється нині в інформаційному суспільстві, спонукає громадян змінювати соціальний і професійний статус, постійно навчатися, перенавчатися, підвищувати кваліфікацію. Нині освіта суттєво перетинається з економічною й іншими сферами суспільства, а освітня діяльність стає надзвичайно важливою компонентою його розвитку. Освіта впродовж життя загалом, і освіта дорослих зокрема, є визначальним фактором розвитку як суспільства, так і держави.

В Українському законодавстві нещодавно здійснено перші кроки на шляху до реалізації парадигми освіти впродовж життя: розроблено Концепцію освіти дорослих (автор – Лук'янова Л.Б.); вступив в силу Законі України «Про освіту» (2017), де в статті 6 серед головних принципів освітньої діяльності проголошено принцип сприяння навчанню впродовж життя, а у статті 18 визначено, що освіта дорослих є складовою освіти впродовж життя, спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки.

Концепція нової української школи проголошує формування у підростаючого покоління компетентності навчатися впродовж життя [2, с. 11]. Майбутні магістри освіти, як провідники знань у суспільстві, мають володіти цієї компетентністю передусім. Л. Лук'янова та О. Аніщенко стверджують, що освіта впродовж життя це не технічний або юридичний термін із точно визначеним змістом, а здебільшого загальнокультурний термін для визначення нової парадигми переходу від поетапної ступеневої системи освіти до індивідуальної. На сучасному етапі розвитку суспільства відбувається перехід від концепції «освіти на все життя» до концепції «освіти впродовж життя», провідними принципами якої є: нові базові